

خطبه حضرت زهرا (س) درس آگاهی و دفاع از ولایت است

آیت الله نوری همدانی در دیدار با برخی اعضای حفاظت و راهپیمایی و دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، با اشاره به شرایط امت اسلام پس از رحلت حضرت رسول (ص) گفت: خطبه حضرت زهرا (س) که پس از رحلت پیامبر اسلام (ص) ایراد شده، بهمانگر نهضت بیدار کننده صبیقه کبری (س) و درس بزرگی برای آزادگان عالم است که در دفاع از حرم ولایت در صحنه حاضر شدند. وی با اشاره به وقایع پس از رحلت پیامبر (ص) به دوران معاصر اشاره کرد و گفت: دشمن درصد ایجاد اختلاف در جامعه اسلامی است و بر دم به عنوان رکن اصلی جامعه اگر آگاه بیدار و متحد باشند بر دشمنان پیروز و راه پیش روی امت اسلام را به صلاحیت طی می کنند.

سجده ملائکه و انکار ابلیس؛ ویژگی خاص مقام انسانیت

آیت الله جوادی آملی در دیدار گروهی از اساتید دانشگاه‌های سوریه با استناد به آیات الهی به تبیین جایگاه انسان در نظام هستی پرداخت و گفت: خداوند انسان را در کتاب خود با دو اصل کلی معرفی نموده است: اول آنکه انسان کسی است که فرشتگان بر او سجده می کنند و از او اطاعت می کنند؛ دوم ابلیس او را انکار کرده و با او خصامه می ورزد لذا بر هر شخصی لازم است تا اعمال خود را از زیبایی و محاسنه نماید و دو اصل مذکور را در خود تطبیق دهد تا شایسته مقام انسانیت گردد.

حوزه های علمیه امروز باید متخصص پرور باشد

حجت الاسلام جواد رفیعی، مدیر دفتر برنامه ریزی و تدوین طرح درسی حوزه گفت: با یک بازنگری و حرکت تدریجی اصلاحی در متون درس حوزه های علمیه باید کاری کنیم که خروجی حوزه ها را افرادی تشکیل دهند که علاوه بر علوم اسلامی و دروس اصلی حوزه ها، آشنایی نسبی با نیازهای جامعه برای پاسخگویی به شبهات و پرسش ها داشته باشند.

دبیر نهضت آزاداندیشی و تولید علم حوزه علمیه قم به تخصصی شدن علوم و تربیت نیروها در حوزه اشاره کرد و به پیشنهاد گفت: در گذشته آموزش ها به گونه ای بود که جهت گیری، حوزه های علمیه را غلام پرور می کرد و طلاب در حوزة علوم متبحر و ذوالفنون می شدند اما کمتر کسی شد که کسانی چون خواجه نصیرالدین طوسی، ابوهریران بیرونی و یا علمای دیگر از حوزه برخیزند که تبحرشان در علوم مختلف در حد بالایی باشد و اکثر پرورش یافتگان حوزه به مثابه دریایی وسیع با عمق کم بودند، امروز باید جهت گیری حوزه ها تخصص پروری باشد.

قرآن و تفسیر را در خلق آثار هنری فراموش کرده ایم

اصلاحات و روش های آن در قرآن کریم

معارف
Maaref kayhan @ yahoo.com

مفوله اصلاحات در یک برهه زمانی از حیات طیب نظام جمهوری اسلامی، کلیدی ترین و اصلی ترین واژه در ادبیات سیاسی و فرهنگی جامعه به شمار می آید. و هر جناح، گروه و جمعیت، متناسب با اهداف، انگیزه ها و سلاطین خود تعابیر و تفسیر متفاوتی از بحث اصلاحات و اصلاح طلبی ارائه می داند.

به راستی مفهوم اصلاح و اصلاح طلبی از دیدگاه آیات و روایات چیست و چگونه می توان اصلاح طلبان واقعی را از اصلاح طلبان دروغین تشخیص داد؟

نوشته حاضر پاسخ این سوال را بر اساس آموزه های دینی به رشته تحریر درآورده است با امید اینکه مورد استفاده خوانندگان محترم قرار گیرد.

اهمیت اصلاحات در آموزه های دینی

اصلاح و اصلاح طلبی، از دیدگاه منابع اسلامی در ذات این قرآن دارد و از ارکان صیوت دینی است. اصلاح از طریق تطبیق شرایط زندگی با ارزش های دین، در هر عصری حاصل می شود؛ بنابراین بزرگترین مصلحتان جهان پیامبران هستند که طریقه صحیح زندگی را به انسان می آموزند؛ علی (علیه السلام) می فرماید: «خداوند پیامبران خود را میموت فرمود و هر چند گناه متناسب با خواسته های انسان ها، رسولان خود را بر این ذری اعزام کرد تا وفاداری به پیمان فطرت را از آنان باز جوید و نعمت های فراموش شده را به یاد آورند و با ابلاغ احکام الهی حجت را بر آنها تمام نمایند.» لذا از دیدگاه اسلام و قرآن، اصلاح طلب باید در خط اندیشی و با تمسک به تعالیم آنان و کتاب الهی به اصلاح جامعه بپردازد. قرآن کریم می فرماید: «ما اجر اصلاح طلبانی را که با تمسک به کتاب خدا و به یاد داشتن نماز در جامعه به اصلاح طلبی می پردازند ضایع نخواهیم کرد.»

در اصلاحات باید به این نکته توجه داشت که اصلاح گری که می خواهد دیگران و جامعه را به قانون گزینی فراخواند باید ابتدا خود به قانون عمل کند و از خود شروع کند. اعم از خود فردی یا خود گروهی و اجتماعی - زیرا در غیر این صورت سخن او در دیگران اثر نخواهد داشت. امام علی (علیه السلام) می فرماید: «هر چند که کسی که دست به اصلاح در زمان می زند خود کانون مقاصد است، برای اصلاح خود اقدام نمی کند و به اصلاح دیگران می پردازد.»

اگر اصلاح طلبی از مسیر الهی خارج شود، دیدگاه قرآن، اقتضای آنست؛ زیرا هر تحولی را می توان در جهت صلاح جامعه و افراز به حساب آورد؛ چه بسا برخی تغییر و تحولات ظاهراً مفید به نظر آید؛ اما در واقع نیکو دین و اعتقادات را می خشکاند و موجبات فساد و تباهی جامعه را فراهم می آورد. می توان گفت این نکته تحولات فقط عنوان اصلاح را با خود به یک می کشد. هر حرم طبرسی در ذیل آیه ۱۱ بقره می فرماید: «وقتی به مناقشات گفته شود با کتاب گناه و صلاح گری مردم از گرایش به ایمان و اسلام با به کمک و مساعدت کفار یا با تغییر دین و تحریف کتاب در زمین

اولین و مهم ترین وظیفه پیامبران، اصلاح اعتقادات مردم نسبت به مبدا و معاد است؛ زیرا اعتقاد به مبدا و معاد پایه جهان بینی و ایدئولوژی فرد است، و بدون اعتقاد به خدا و جهان آخرت نمی توان زندگی سالم و انسانی داشت.

فساد تکبید ایشان می گویند تنها به لطف خداست، و توفیقات ندارم و موفقیت من تنها به لطف خداست، و توفیقات ندارم از خدا نمی خواهم، بر او توکل می کنم و به سوی او باز می گردم.»

امام حسین (علیه السلام) هدف از قیام خود را چنین بیان نمودند: «من از روی مستی و گردنکشی و روایات پیامبر (صلی الله علیه و آله) و امامان (علیهم السلام) با تأثیر گوناگونی مطرح شده است: - شعیب (علیه السلام) به قوشی گفت: «من یک هدف بیشتر ندارم و آن اصلاح شما و جامعه شما است و در آنجا که قدرت دارم.»

مقصود از اصلاح در این آیه، اصلاح در ایمان است و اصلاح عمل و اصلاح روایط و نظامات اجتماعی و ... این همان هدفی است که تمام پیامبران آن را تعقیب می کردند.

بی گمان ما پادشاه مصلحتان (و نیکوکاران) را تباه نمی سازیم.

و چنین نمود که پروردگارت آیدها را به ظلم و ستم ناپسند کند در حالی که اهلش درصدد اصلاح بوده باشند.»

امام علی (علیه السلام) در نامه اش به معاویه فرمودند: «من صدی جز اصلاح تا نهایت ترانه ای خود

تسلیت اول
سید محمد اسماعیلی

نگاه به پایین دست

قال النبی (ص): یا ایذا را انظر الی، هی تحتک
ولا تنتظر الی من ینوقفک، فانه اصغر
لا تزدی نعمة الله علیک
پیامبر اعظم (ص) فرمود: ای ایذا را به پایین دست خود نگاه کن، نه به بالاتر از خویش، چرا که این ب می شود نعمت های خدا را درباره خودت، کم بشمار. بکار انوار، ج ۴، ص ۷۴.

عنوان ۱- حوزه اعتقادات ۲- حوزه امور دنیوی قرآن

اولین و مهم ترین وظیفه پیامبران، اصلاح اعتقادات مردم نسبت به مبدا و معاد است؛ زیرا اعتقاد به مبدا و معاد پایه جهان بینی و ایدئولوژی فرد است، و بدون اعتقاد به خدا و جهان آخرت نمی توان زندگی سالم و انسانی داشت. در آیات فراوانی از قرآن کریم از اصلاح اعتقادی سخن به میان آمده است و آن را اولین مأموریت پیامبران الهی دانسته است که به یک نمونه اشاره می نمایم:

سازش دادن، آرایش دادن صورت و موی سر و ... اصلاحات در قرآن کریم به دو گونه مطرح گردید: ۱- اصلاحات خاص میان دو فرد مانند: فاضل و ابن خویم، ۲- میان برادرانان ساروش دیده ۳- اصلاحات عام و فراگیر اجتماعی: «ان اربد الا الاصلح» ۴- من قصدی جز اصلاح ندارم، در قرآن کریم گناه مقابل بقیه است ۵- گناه در مقابل جبار به کار رفته است ۶-

حوزه های اصلاحات پیامبران: اصلاحاتی که انبیاء (علیهم السلام) به دنبال آن بوده اند در همه عرصه ها و حوزه های زندگی شخصی و اجتماعی است؛ اعم از حوزه اعتقادی، اما در هر امری رسولی برانگیختیم که خدای یکتا را بپرستید و از طاقتون اجتناب کنید... حوزه فرهنگی؛ او کسی است که در میان جمعیت درون نخواهد رسولی از خودشان برانگیخت که آیدش را بر آنها می خواند و آنها را تری که می کند و به آنان کتاب (قرآن) و حکمت می آموزد و مسلماً پیش از آن در گمراهی آشکار بودند... حوزه اجتماعی؛ «ما رسولان خود را با دلایل روشن فرستادیم، و در آنها کتاب (اسماتی) و میران (شناسایی) حق از باطل و فواین عتالانه) نازل کردیم تا مردم قیام به عدالت کنند... حوزه سیاسی؛ ... و بارهای سنگین، و زنجیرهایی را که بر آنها بود برمی دارد.

از آیدسازی و رعایی نوده های مردم و انسان های مستضعف از چنگال ظالمان و ستمگران و از زیربازی پادشاهان و بندگان می گذرد. (۱)

مصدق عرساتای اصلاحات را می توان در

(۱) بی توین، مام، سرود، معارف، موجود است.

نگاه به پایین دست

قال النبی (ص): یا ایذا را انظر الی، هی تحتک
ولا تنتظر الی من ینوقفک، فانه اصغر
لا تزدی نعمة الله علیک
پیامبر اعظم (ص) فرمود: ای ایذا را به پایین دست خود نگاه کن، نه به بالاتر از خویش، چرا که این ب می شود نعمت های خدا را درباره خودت، کم بشمار. بکار انوار، ج ۴، ص ۷۴.

کودکان را قرآن بیاموزید

زمانی که «فرزق» (از بزرگ ترین شرعی م اسلام که اشعاری بلند در مدح ائمه (ع) دارد) دوران کودکی، همراه پدرش به حضور امام علی (ع) رسید، امام از پدرش بیوال کرد: «این پسر چیست؟ جواب داد: «او فرزند من است و همام نام دارد.» پدر فرزق در ادامه به پشتم گفت: «شعر و ک عرب را آن چنان به او آموختم که مهارت کامل این فن دارد.»

آن مرد انتظار داشت که فرزندش مورد تشویق امام (ع) قرار بگیرد، ولی امام (ع) که افتخار کود مسلمان را در فرآیند قرآن می دانست فرمود: «قرآن را به او یاد می دانی برایش بهتر بود.» فرزق وقتی این سخن امام را شنید، به فکر رفت. کلام امام (ع) در قبض نشست و این سه همیشه در خاطرش ماند. از آن لحظه خودش مقید کرد تا وقتی قرآن را حفظ نکند آرام نشیند چنین نیز کرد و قرآن را کاملاً حفظ نمود. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۱، ص ۱۰۰

بررسی و تالیف

آفات خواص

پرستش:
آفات خواص را در دیدگاه قرآن و مکتب حسینی بیان کنید؟
پاسخ: در طول تاریخ خواصی بودند که وظیفه خود عمل نکردند و از حق دوری کردند قرآن درباره این می فرماید: «ان تر الی الذین و نمینما بین الکتاب بدون الی کتاب الله لیحکم بین تم یولین فریق منهم و هم معرضون» (آن عساران ۲۳) «آنها نیندی کسانی که مبره های از کتبا (آسمانی) داشتند به سوی کتاب الهی فرخواندند و متناقض تأکید کردند، و بر آنها سخت بگیر.» (۱)

مركز فرهنگ و معارف قرآن
(۱) بی توین، مام، سرود، معارف، موجود است.

(۱) بی توین، مام، سرود، معارف، موجود است.

روش‌های اصلاحات در قرآن کریم

سیدمحمد اسماعیلی

مرکز فرهنگ و معارف قرآن

اهمیت اصلاحات در آموزه‌های دینی

«اصلاح» و «اصلاح طلبی» از دیدگاه منابع اسلامی در ذات دین قرار دارد و از ارکان هویت دینی است.^۱ اصلاح از طریق تطبیق شرایط زندگی با ارزش‌های دین، در هر عصری حاصل می‌شود؛ بنابراین بزرگترین مصلحان جهان پیامبران هستند که طریقه صحیح زندگی را به انسان می‌آموزند؛ علی علیه السلام می‌فرماید: «خداوند پیامبران خود را مبعوث فرمود و هر چند گاه، متناسب با خواسته‌های انسان‌ها، رسولان خود را پی در پی اعزام کرد تا وفاداری به پیمان فطرت را از آنان باز جوید و نعمت‌های فراموش شده را به یاد آورند و با ابلاغ احکام الهی حجت را بر آنها تمام نمایند.»^۲ لذا از دیدگاه اسلام و قرآن اصلاح طلب باید در خط انبیا و با تمسک به تعالیم آنان و کتاب الهی به اصلاح جامعه بپردازد. قرآن کریم می‌فرماید: «ما اجر اصلاح طلبانی را که با تمسک به کتاب خدا و به پاداشتن نماز در جامعه به اصلاح طلبی می‌پردازند ضایع نخواهیم کرد.»^۳

در اصلاحات باید به این نکته توجه داشت که اصلاح‌گری که می‌خواهد دیگران و جامعه را به قانون‌گرایی فراخواند باید ابتدا خود به قانون عمل کند و از خود شروع کند - اعم از خود فردی یا خود گروهی و اجتماعی - زیرا در غیر این صورت سخن او در دیگران اثر نخواهد داشت، امام علی علیه السلام می‌فرماید: در شگفتی از کسی که دست به اصلاح مردمان می‌زند و خود کانون مفسد است، برای اصلاح خود اقدام نمی‌کند و به اصلاح دیگران می‌پردازد.^۴

اگر اصلاح طلبی از مسیر الهی خارج شود، از دیدگاه قرآن افساد است؛ زیرا هر تحولی را نمی‌توان در جهت صلاح جامعه و افراد به حساب آورد؛ چه بسا برخی تغییر و تحولات ظاهراً مفید به نظر آید؛ اما در واقع ریشه

۱. همان، خطبه اول.

۲. ر.ک: نهج البلاغه، حکمت ۴۲۳ و ۸۹، نامه ۳۱.

۳. اعراف / ۱۷۰.

۴. نهج البلاغه، ص ۴۵۰، به نقل از کتاب نقد، شماره ۱۶، مقاله اصلاحات شفاف، محمد حکیم پور، ص ۵۲.

دین و اعتقادات را می‌خشکاند و موجبات فساد و تباهی جامعه را فراهم می‌آورد. می‌توان گفت این گونه تحولات فقط عنوان اصلاح را با خود یدک می‌کشد. مرحوم طبرسی در ذیل آیه ۱۱ بقره می‌فرماید: «وقتی به منافقان گفته شود با ارتکاب گناه و جلوگیری مردم از گرایش به ایمان و اسلام یا به کمک و مساعدت کفار یا با تغییر دین و تحریف کتاب در زمین فساد نکنید اینان می‌گویند تنها ما هستیم که اصلاحات بدست ما انجام می‌گیرد».^۱

ضرورت اصلاحات و اهمیت آن در قرآن مجید و روایات پیامبر ﷺ و امامان علیهم السلام با تعبیر گوناگونی مطرح شده است:

- شعیب رضی الله عنه به قومش گفت: «من یک هدف بیشتر ندارم و آن اصلاح شما و جامعه شما است تا آنجا که قدرت دارم».^۱

مقصود از اصلاح در این آیه، اصلاح در ابعاد مختلف است از جمله اصلاح عقیده، اصلاح اخلاق اصلاح عمل و اصلاح روابط و نظامات اجتماعی و... و این همان هدفی است که تمام پیامبران آن را تعقیب می‌کردند.^۲

- بی‌گمان ما پاداش مصلحان (و نیکوکاران) را تباه نمی‌سازیم.^۳

و چنین نبود که پروردگارت آبادیها را به ظلم و ستم نابود کند در حالی که اهلش در صدد اصلاح بوده باشند.^۴

- امام علی رضی الله عنه در نامه‌اش به معاویه فرمودند: «من قصدی جز اصلاح تا نهایت توانایی خود ندارم و موفقیت من تنها به لطف خداست، و توفیقات را جز از خدا نمی‌خواهم، بر او توکل می‌کنم و به سوی او باز می‌گردم».^۵

- امام حسین رضی الله عنه هدف از قیام خود را چنین بیان نمودند: «من از روی مستی و گردنکشی و ستمکاری قیام نکردم بلکه تنها قصد اصلاح در امت جدم را دارم می‌خواهم آمر به معروف و ناهی از منکر بوده و بر سیره جد و پدرم حرکت نمایم».^۶

۱. هود/ ۸۸

۲. تفسیر نمونه، آیت‌الله مکارم شیرازی و همکاران، ج ۹، ص ۲۰۸، ذیل آیه ۸۸ هود.

۳. اعراف / ۱۷۰، ۴. هود/ ۱۱۷.

۵. حضرت به آیه ۸۸ هود اشاره نموده‌اند. نهج البلاغه، ترجمه مرحوم دشتی، نامه ۲۸، ص ۳۷۵.

۶. مقتل خوارزمی، ص ۱۶۱، تهران، اسلامیة.

- امام صادق علیه السلام از پیامبر صلی الله علیه و آله روایت نمود که: «ناصحان خلق و خیرخواهان مردم در پهنه زمین، گرامی ترین منزلت‌ها را در روز رستاخیز نزد خداوند دارند.»^۱

- در روایتی آمده است که بهترین مردم نزد پیامبر صلی الله علیه و آله کسانی بودند که مسلمانان را بیشتر نصیحت می‌کردند.^۲

مفهوم اصلاحات

«اصلاحات» جمع «اصلاح» است. برای واژه «اصلاح» معانی متعددی ذکر کرده‌اند از جمله: بصلاح آوردن و نیکو کردن، درست کردن، التیام دادن، بسامان آوردن، سر و سامان دادن.^۳ به کردن، نیک کردن، سازش دادن، آرایش دادن صورت و موی سر و...^۴

اصلاحات در قرآن کریم به دوگونه مطرح گردیده:

۱- اصلاحات خاص میان دو فرد مانند: «فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخْوَيْكُمْ»^۵ میان برادراننان سازش دهید»

۲- اصلاحات عام و فراگیر اجتماعی: «إِنْ أَرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ»^۶ من قصدی جز اصلاح ندارم»

در قرآن کریم گاه مقابل مفسد^۷ و گاه در مقابل جبار به کار رفته است.^۸

حوزه‌های اصلاحات پیامبران:

اصلاحاتی که انبیاء صلی الله علیه و آله به دنبال آن بوده‌اند در همه عرصه‌ها و حوزه‌های زندگی شخصی و اجتماعی است؛ اعم از حوزه اعتقادی؛ «ما در هر امتی رسولی برانگیختیم که خدای یکتا را بپرستید و از طاغوت اجتناب کنید...»^۹، حوزه فرهنگی؛ «او کسی است که در میان جمعیت درس نخوانده رسولی از خودشان برانگیخت که آیاتش را بر آنها می‌خواند و آنها را تزکیه می‌کند و به آنان کتاب (قرآن) و حکمت می‌آموزد و مسلماً پیش از آن در گمراهی آشکار بودند.»^{۱۰} «حوزه اجتماعی: «ما رسولان خود را با دلایل روشن فرستادیم، و با آنها کتاب (آسمانی) و میزان (شناسایی حق از باطل و قوانین عادلانه) نازل کردیم تا مردم قیام به عدالت کنند...»^{۱۱}، حوزه سیاسی؛ «... و

۱. المعجم العربی الحدیث لاروس، ص ۱۲۰۷، به نقل از کتاب نقد، شماره ۱۶، مقاله اصلاحات شفاف، محمد حکیم پور.

۲. مناقب امیرالمؤمنین، محمدبن سلیمان کوفی، ج ۱، ص ۲۳، مجمع احیاء الثقافة الاسلامیه.

۳. لغت‌نامه دهخدا، ج ۲، ص ۲۸۰۳، مؤسسه لغت‌نامه دهخدا، واژه اصلاح.

۴. فرهنگ فارسی دکتر محمد معین، ج ۱، ص ۲۹۳، انتشارات امیرکبیر، واژه اصلاح.

۵. حجرات / ۱۰.

۶. هود / ۸۸.

۷. بقره / ۱۱ و ۲۲۰.

۸. فصل / ۱۹.

۹. نحل / ۳۶.

۱۰. جمعه / ۲.

۱۱. حدید / ۲۵.

بارهای سنگین، و زنجیرهایی را که بر آنها بود برمی دارد. [آزادسازی و رهایی توده‌های مردم و انسان‌های مستضعف از چنگال ظالمان و ستمگران و از زنجیرهای اسارت و بندگی]»^۱

همه عرصه‌های اصلاحات را می‌توان ذیل دو عنوان ۱- حوزه اعتقادات؛ ۲- حوزه امور دنیوی قرار داد. اولین و مهم‌ترین وظیفه پیامبران اصلاح اعتقادات مردم نسبت به مبدأ و معاد است؛ زیرا اعتقاد به مبدأ و معاد پایه جهان بینی و ایدئولوژی فرد است، و بدون اعتقاد به خدا و جهان آخرت نمی‌توان زندگی سالم و انسانی داشت. در آیات فراوانی از قرآن کریم از اصلاح اعتقادی سخن به میان آمده است و آن را اولین مأموریت پیامبران الهی دانسته است که به یک نمونه اشاره می‌نماییم:

«وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ * أَن لَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ»^۲ ما نوح را به سوی قومش فرستادیم (؛ نخستین بار به آنها گفت): «من برای شما بیم‌دهنده‌ای آشکارم. جز «الله» [= خدای یگانه یکتا] را نپرستید؛ زیرا بر شما از عذاب روز دردناکی می‌ترسم!».

قرآن کریم علاوه بر اصلاح اعتقادی، بر اصلاحات دنیوی نیز به عنوان مهم‌ترین وظیفه پیامبران الهی تأکید می‌ورزد. اصلاحات دنیوی دارای عرصه‌های مختلفی است.

الف. قضاوت: قرآن کریم اصلاح بین مؤمنان را وظیفه همه می‌داند،^۳ که انبیاء علیهم‌السلام نیز در این حکم با دیگران شریکند و از جمله مسؤولیت‌های آنان حکم کردن بین مردم و رفع خصومت و اجرای عدل و داد در جامعه است: «ای داود، ما تو را در زمین خلیفه [و جانشین] گردانیدیم؛ پس میان مردم به حق داوری کن...»^۴.

«ما این کتاب را به حق بر تو نازل کردیم، تا میان مردم به [موجب] آنچه خدا به تو آموخته داوری کنی...»^۵.
ب. مبارزه با استبداد: نقش پیامبران در مبارزه با استبداد و اختناق‌ها و درگیری با مظاهر طغیان از اساسی‌ترین نقش‌هاست. قرآن کریم بر این نقش پیامبران تأکید فراوان دارد: «ای پیامبر! با کافران و منافقان جهاد کن، و بر آنها سخت بگیر!...»^۶

۲. هود/ ۲۵ و ۲۶.

۳. ص/ ۲۶.

۴. مجموعه آثار، استاد شهید مطهری، ج ۲، ص ۱۷۳.

۱. اعراف/ ۱۵۷.

۳. حجرات/ ۹-۱۰.

۵. نساء/ ۱۰۵.

۷. توبه/ ۷۳؛ تحریم/ ۹.